

taa hän Hartmuotia lähettiläiden kautta kutsu-
maan sukulaisia häihin. Sill' alkaa Hegelingit
yhllä laskewat Ludwigin linnan edessä maalle;
aamulla Normannit linnastansa hyökkäävät pii-
rittäjien pääälle ja tuostapa synthy kihlaus tap-
pelu. Kauan ei voitto kallistu kummallenkaan
puolelle, siksi kuin Ludwig miehullisen puolus-
tukseen jälkeen saapi surmansa Herwigin kädellä;
Hegelingit tunkeuvat linnaan ja Hartmuot ete-
taan wangiksi. Vate raiwoo hirveästi walloi-
tetusja linnaassa ja kostaa werisesti Normanneil-
ta kyrityn häväistykseen. Gerlindakin joutuu
hänensä kostonhimonsa uhraksi. Hegelingit palaa-
vat kotimaahansa pelastettujen neitojen kanssa,
tuoden rikkaan voittosalaan hymä suuren joukon
wankeja; wanha Hilda ottaa heitä siellä riemulla
wastaan. Runoelma päättyy täydellisellä sowing-
nolla ja nelikertaisilla häillä; sillä Hartmuotille
annetaan hänensä maansa takaisin ja tuo uskollis-
ten Hildeburg määrätkään hänelle morsiameksi;
Ortwin nai Ortrunin, Hartmuotin sisaren, ja
Morlamin Sifrit saapi Herwigin sisaren puo-
lisoksi.

Nämät ovat Audrum-runonelman pääkohdat.

B. F. G.

Kihlaus.

Romedia 1:ssä näytöksessä.

Kirj. A. K.

Henkilöt:

Apeli, Enokki, Kraatoreita ja wanhoja nuoria-miehiä.
Ewa.
Josephi, Apelin oppipoika.

(Apelin huone: perällä omi, oikealla pöytä ja sen
vieressä rahi, vasemmalla tulisija, jonka ääressä
Josephi seisoo kauhalla liikutellen tullessa kiehuuva
pataa. Enokki tulee).

Enokki. Päivää, Josephi!

Josephi. (Kääntyen hymppi ja kumartaaen
syvästi, hellittämättä toki kauhaa kädesänsä) Päivää!

Enokki. Sainpa mestariltais tärkeän kutsu-
mukseen tulemaan tänne hänensä huoneesensa noin
tähän aikaan.

Josephi. Niin on asia.

Enokki. Missi kutsui hän minua ja missä
on hän itse?

Josephi. Eikö ole teillä jo tietoa?
Enokki. Ei yhtään, ei yhtään, poikajeni.
Josephi. Tässä tapahtuu tänäpäin kihlaus.
Enokki. Kihlaus! Hm! Wai kihlaus. Ke-
nen hän nai?

Josephi. Hä, Herrojen-Ewan.
Enokki. Wai Herrojen-Ewan. Tuliko mies
juonikkaaksi, hurjapäiseksi, willithksi, tai mistä
kieppasi hän tämän rohkeuden?

Josephi. Preiwin kirjoitti Herrojen-Ewa
tällä tavalla mestarillemi eilen illalla: „Kraatari
Apeli! Lyhyestä tahdon tietää antaa, että, jos Tu-
mala niin on fallinut, olen walmis kohta tule-
maan awiopuolisolkenne. Tulkaa minua kyydit-
tämään täältä luokseen; sillä herrat jätän minä
tämän ijankäyttisen pilkun päällä. Sen olen myt
wahwasti tykönäni päättänyt.“ Niin seisoi
preiwissä.

Enokki. Ja mestaris tämän luettuaan
rupeesi tuumailemaan ankarasti?

Josephi. Pasteeraili, pasteeraili edes-
takaisin permannolla, raappien niskatulkaansa.

Enokki. Kihelsöitsipä miehen päässä; mutta
sitä en ihmettele. — Millä tavalla luonnistui
asia.

Josephi. Yölläpä vasta leikki nousi. Ko-
win lewoton oli mestarini. Millon pasteeraili
hän, millon heitti hän itsensä taasen wuoteelle,
mutta samassa phörrähti hän ylös jälleen ja ru-
peesi uudestaan pasteerailemaan, raappien aina
niskaansa. Kolme kertaa kävi hän walesemassa
päätsä kaiwolla. Hän pelkäsi aiwoansa, näette.

Enokki. Sikä ihme; sillä onpa sitä peh-
mitetty. Tuumaile ja harkitse, harkitse ja tuu-
maile joka unsi muudi, leikkauks ja sauna, niin
kyshylänpä wiimein kuinka on päävärkin laita.
— Mutta mielinpä kuulla kuinka kävi lopulta.

Josephi. Tultuaan kolmannen kerran
kaiwolta höyryvällä päällä, herätti hän minua,
ilmotti syyn lewettomuuteensa, luki preiwin mi-
nulle ja physi minulta neuwoa oman-tuntoni ni-
messä. Ratsoakaas mitä welhellisyys!

Enokki. Rakaus lievittää ja avaa sy-
dämnen, sielun ja mielen. — Mutta minkä neu-
won annoit mestarilles?

Josephi. En kiehtoonyt enkä läskentäyt.

Enokki. Oikein! — Tapani tosin on pu-
hua aina aatokseni ulos, mutta yksi asia löytyy,

jossa olen waiti kuin myyri. Älä kielä miesta ottamasta naista, johon hän kerran on iskenyt silmänsä, hän ottaa hänen kuitenkin, ja joskuspa kuiskataan naisen korvaan sun kielitääne neuvos, jonka lunttu tuskin Paratiisin niittuilla antaa sulle anteeksi.

J o s e p p i. Minä en kieltynyt enkä läskeneyt, vaan physin hänen heittämään kaikei Jumalan neuwopöydälle. Tämä wailutti ja heti mukui hän kuin talluska ja minä samoin. Hän aamulla taasen kyllä käytteli neulaansa winhasti, mutta toissalle thyräilit aatoksen ja sen huomasin koska silloin tällöin mulautin salaa katsoa hänen puoleensa. Niin neuloi hän hetken, mutta äkisti keihästi hänen neulallaan minden tyynhytsä, nauhutti sen hirweään lujasti pöytään, ryntäsi ylös, puki päälessä parhaat waatteensa, lähetti sanan teille, tullakseenne tänne, mutta itse läksi hänen noutamaan morsiantansa, Herrojen-Ewaa.

E n o k k i. Tämä naiminen, pelkään minä, on häneltä loiskaus onnettomaan firnuun. Ewa on kahden naimattoman herran emännöitsijä, ja kuullaanpa hänen useinkin mekastelewan heidän kanssensa. Tästäpä yhtä ja toista arwella taitaa, ja paljon rähisee heistä mailmakin. Jumala heille heidän syntinsä anteeksi antakoon! Mutta mitä ei yksi heistä nai tätä Ewaa? Mutta Ewa on tuittupää, tuiskea, näetkö, morakka, tahi niinkuin ruothalainen sanoo: turoksi. (Ottaa nuuskaa).

J o s e p p i. Ja niin herrainainen.

E n o k k i. Tosii. Koska hän käy, katsahtaa pa silloin tällöin siivulessa liehuvia hameliepitänsä, sen olen huomannut — wähän epäilin ä merkki tyttö-ihmisenä. Tosin palveli hän vuoden Helsingissä ja joteskin isoista herraswukeä, mutta eipä tarwitsis, sanoen minä, eipä tarwitsis itsensä sentähden lyödä niin herramaiseksi, niin fii-niissä sanalla sanoen, niin hymärätämättömäksi, kuin Ewa teki. Wähempikin piisaisi muonamiehen tyttärenelle. Onko tämä alhaisen ihmisen kielty: „missä nakriit kasvaa, puussa vai maassa?” Nauriit, näetkö. Niinpä kysyi hän marmiehiltä terillä. Entäs tämä kysymys: „kulta-pappa, mikä on tuo koreा lintu, joka hyppelee tuolla kartanolla?” Hän ei tuntenut, näetkö, harvaka tultuaan maalle. (Nauruttaa mutta kowin wähän). Noh, ehkä ei tuntenut hän lintua. Sitä en mene areenteeraamaan, sanoo ruothalainen. Mutta kas,

kas, kuinka kerkeä on ihmislapsi näkemään raiskaa toisen silmässä, mutta ei malkaa omassa. Mutta minä pidän wirkaweljestäni enkä sois hänenne huoneenristä, jonka nyt pelkään hänen saavan.

J o s e p p i. Kyllä, kyllä sitä nyt toinen elämä nousee tähän huoneeseen.

E n o k k i. Pahoin pelkään, pahoin pelkään. — Ewa on taas vihastunut herroihinsa, ja vihan kuukusapa ottaa hän tämän askleen, mutta kas, kun kuheruskauki on menyt, niin katuupa hän kauppaansa ja ikäväitsee herrojen ja luoksi jälleen. Sillä Apelilla ei ole niitä kommerveiliä, niitä rinnan röyhystylsiä ja sitä äänien koimeata kilausta, joita Ewa on oppinut näkemään ja kuulemaan, ja jotka saattavat lewytmeliisen työn silmät liekehtimään niin herttafesti. — Apeli on wähän, hieman wähän yksinkertainen mutta hyväshämminen, wallan hyväshämminen mies.

J o s e p p i. Hyvä hänen nimensäkin on.

E n o k k i. Mutta hellä sydämmeensä saattaa hänen välästi toimiin, joita seuraavat katumus. Minä, mukamaa mies, olen aina tämmöinen wakava pellavalouku, oikein sahapukki. (Naurataen wähän). Mitä padassa liehuu?

J o s e p p i. Siellä liehuu makkaranpalasia, kryhniä, wettää ja suolaa. — Kuulitteko rattaan jyrhää.

E n o k k i. Kunlin totifesti. He tulevat. (Erikseen) Niin, niin, piikaseni; tänne astut, mutta tiedänpä, ettes tee sitä sydämmeilisen, puhtaan rakkaiden pinnistykestä. Niskani panen pantiksi, ettäks tillastit herroiltasi naimista, mutta koska ei siitä mitään tullut, niin käytpä nyt winnoissasi polttamaan sammaleetta siihin, herramaisen kartuusin werosta. (Apeli ja Ewa, molemmat kantoon nyttää lädesjään, tulevat. Josephi, keskeytää tämästä padan liikutusto, kumartaa syvään).

E n o k k i. Tervetuloa, morsiuslunta!

A p e l i. Me liitämme sinua. Sinä olet tässä juuri tarpeellinen. — Istu, Ewa. — Onko Josephi sulle jotain puhunut?

E n o k k i. Lyhyesti.

A p e l i. Onhan minulla nyt edes se, joka paitani pesee. — Istu, istu, Ewa.

E w a. (Erikseen) Tämmöinen tupa! Huuhkai-

men pesä. (Apeli ottaa nytistä sokerirasiaan ja asettaa sen pöydälle).

A p e l i. Sokerirasia on kuitenkin eheä. Tiedä, Enokki, että olemme pyörineet kamalassa leikissä sekä minä että Ewa. Niin jumalattomia herroja!

E n o f f i. He kaiketi kohteliwat sinua kopeasti, trumantisti?

A p e l i. Kiitän, etten saanut heilstä felkääni.

E n o f f i. Sula kateus. — Ei ollut, näetkö, mentävä sisään; kartanolla seisoin vaan jo otin vastaan Ewan tapineita. Mutta koska wii-mein olimme walmiit lähtemään ja istuimme rattaille, niin arwaas, mitä tekiwät?

E n o f f i. Häijyn koiranjuonen. Tiedähän mä sen.

A p e l i. Tulipa pieni poika, herrojen käsystä, sanoi tahtowansa korjata hewosen häntä-wyötä, mutta peijakas pisti palawan taulankapaleen Ruskon hännän alle ja siinä samassa ampuipa yksi herroista meille pilkalla jäähyväisammahduksen. Nakas wirkaweljeni, aatteles millä hirmuisella wauhdilla me tulimme talosta. Rusko juoksi kuin wimmattu, potki ja juoksi korvat niuhosja. Ja olkos ihme, ettiä me molemmat, niin Ewa kuin minä, huusimme täytä fitaa hädis-fämme?

E n o f f i. Ei mikään ihme, mutta sepä ihme, että seistot wieslä tässä ja kertoiset täitä keikahusretkeässä. Kiitä, ett'es makaa ojassa tallukset taiwasta kohden.

A p e l i. Onni suojelee minua. Taulanpala helti wiimein, ja wähitetellen hiljensi Rusko juoksuaan, ja yhtä eheillä suilla kuin ennenkin istuimme rattailla, waikka pampailewalla sydämellä.

E n o f f i. Woi julkmia herroja, woi julkmet-tuneita!

A p e l i. Sanos munta. Ihmettelenpä, että Ewa on näin tauan menestynyt heidän kanssensa. Ett'es jo ennen tehnyt täitä temppua, Ewa?

E w a. (Eriseen) Jaa, sinä wüstärälli! Suo-koon jumala, ett'en koskaan olis täitä tehnyt. Mikä hulluns minulta, mikä hullunis, jättää herrat ja tulla tämme turvekaton alle!

(Satk.)

Nuujien kirjain luettelo.

Romalaista kirjallisuutta. V. Virgilion Bucolica. Kouluin tarpeeksi suomentanut R. Mellin. Oulussa, Chr. Ev. Barck'in kirjapainossa, 1866. 47 s. 8:o. H. 80 p.

Helmivyö suomalaisista rupouutta. Helsingissä, Th. Sederholm'in kustannuksella ja kirjapainossa. 282 s. 8:o. H. 2 m.

50 (55) Koulu-laulua, sovittanut Heinrich Wächter, I. Toinen lisätty painos. Viipurissa, Toimittajan kustannuksella, 1866. Painettu Leipzig'issä, V. Baensch'in kirjapainossa. 36 s. 8:o. H. 1 m.

Bidrag till Finlands officiela Statistik. I. Öfversigt af Finlands Sjöfart och Handel åren 1856—1865. Första Häftet Helsingfors å Kejs. Senatens tryckeri, 1866. X + 31 in folio. Pris 3 m.

Borgarestandets protokoller vid landtdagen i Helsingfors 1863—1864. Fjerde bandet. Jemte sakregister till alla banden

Veterinär Farmakopé för Finland, utgifven af Collegium medicum. H:fors, G. W. Edluns förlag, J. Simelii arsvingars tryckeri, 1866. 44 p. 8:o. Pr. 1 m. 50 p.

Trätjära samt några produkter deraf ifrån Urpila tekniska fabrik (Wiitasaari socken). Om konserveringsmedel. H:fors, Finska Litt. Sällsk. tryckeri. 31 p. 8:o. Pr. 40 p.

Souvenirs de la guerre des Camisards. Memoires inédits d'un gentilhomme protestant (Rossel d'Algiers) précédés d'une introduction par Gustave Frosterus, professeur agrégé à l' Université d'Helsingfors.

(Aikakauskirjasta: Bibliothéque universelle et Revue suisse) erikseen painettu Lausanne'ssa.

Kirjallista Kuninkaalehteä

saadaan jälkimmäiseltä puolivuodelta tilata Helsingissä Sederholmin ja Kumpp. kirjakaupassa ja maaseudulla asianomaisissa postikontoreissa. Myöskin täydellisiä wuosikertoja saatetaan wieslä tilata.

Hinta on puoli-wuodelta 5 markkaa, kokonaista 10 markkaa.

Aineisto: Utkomaan kirjallisuutta s. 175. — Kotimaan kirjallisuutta, s. 180. — Runoelmia, s. 185. — Kyynelmiä Unkarista, II, s. 187. — Mikä on syynä komien terrakkeiden kan, van ja tni pehmenemiseen Suomenkielisessä? s. 189. — Kudrun, muinaissaksalainen runoelma, s. 192. — Kihlaus, komedia 1:ssä näytöksestä, s. 196. — Nuujien kirjain luettelo, s. 198.

Saetaan Elektrum 16 päivänä.

Wastaava toimittaja: S. Forsman.

Helsingissä,

P. Widerholm'in perillissten kirjapainossa, 1866.

siinä kielessä warsin nähtävästi heidän heikompi puolisonsa. Ja kuitenkin oli koulum johtokunta erittäin koettanut pitää huolta siitä, että saisi kielwollisen opettajan mainitusessa kielessä, ja luulikin nykyisestä semmoisen saaneensa, sittenkin vuosi aikaa takaperin oli toisen kielwottomaksi havaitan virasta eroittanut. Mutta maghariaisundelle suotuisampikin hedelmä tästä hengestä oli havaittavana tutkinen wiimeisenä päävänä, jolloin ylmpään kuokkain oppilaat sangen lukiusealle yleisölle lukiivat eli deklamoitivat magharinkielisiä runokappaleita, muutamat ematekoisiaankin. Näistä wiimeistä oli yksi umpisatka-laiseen perheesen kuulinwan oppilaan ja toinen juutalaissukuisen tekemä, jonka perheessä olin kuullut saksaa puhuttavan. Sitä paitsi voitti samassa tilassa eräs Mooseksen uskoon kuuluva oppilas kunnipalkinnon paraimmasta suorasanaisesta kilpailijoituksesta magharinkielellä.

Samankaltainen saksalaisuutta vihaavaa magharikihko*) kuului wallitsevan katolinskoisefakin nuorisossa, jonka kasvatus ja opetus enim-mästään on maassa olevien monien munkistoin hallussa. Eikä ihmekään; sillä sen kasvatn ja oppi-isät ovat niin magharimieliset kuin suurin kukaan olla voipi. Ensimmäisessä kirjeessäni jo mainitsin, miten juuri näitten isänmaallisesta mielestä lähtewä ankara vastustus maan kafolisessa oppilouluissa esti saksankielien opetuskieleksi muuttumasta. Tässä olkoon vielä vaan lisättyvä, että ulkonakin munkistoista olevassa papistossa sama mieli elää ja vaikuttaa, ja että tämä näyttää runsaita hedelmiä yhä enemmän ja enemmän parantuvassa kansanopetuksessa katolinskoon kuulinissa seurakunnissakin. Tämä kenties kuulunee kummalta monen lukioli korvin, vaan on kum onkin todellinen tekoasia. Mutta tähän kafoliseen papistossa tawattavaan kansanvalistusken tietoon ei olekaan vaikuttavana

syynä yksitönsä isänmaallinen henki, vaan myös yleensä heidän vapautta ja valkeutta harrastava mielenlaatuunsa. Unkarin katolinen papisto on näet monessa kohden enemmän protestanttilainen kuin itse protestanttilainen papisto useassa muussa maassa. Paitsi että kansan valistusken asiaa harrastaa, toivottesse se semmoisten epäkohtain poistamista, kuin esm. pappien naimattomuus ja luostarielämä on, eikä suinkaan suuresti luota paavin luuloiteltuun pettymättömyyteen. Näitä mielisipiteitä en ole kuullut yhden, vaan useamman papin suusta; mutta luonnollisesti on tähänkin nähdyn seurakunta sekalainen. Warsfinkin on tästä arvostelusta pois suljettawa korkien papisto, niinkuin primas, pispal ja muut näitten vertaiset, jotka keisarillisesta armosta saavat ruhtinaallisten tulosten kanssa yhdistetyt wirkansia.*). Kuitenkin on näistäkin myöntäminen, että tiittötäällä innolla koulumenon hyväksi uhrattavat esan tulojansa, päääsiäilliseksi tosin oppikoulujen ylläpitämiseen, mutta jopa kansanopetuksenkin edesauttamiseksi.

O. B.

*) Nämä tulot ovat toisaankin ruhtinaallisiaan sanot-tavat. Olen kuullut primaksen vuotuiset saatavat las-fettawan arvoon, joka meidän rahassamme vastaa lähes puolta miljoonaa markkaa. Wähäpalkallismallakin pi-salla kuului olevan vuosittain noin 60 tuh. markkaa, paremminkin palkatuilla kymmenin kerroin se määrä.

Kihlaus.

Komedia 1:ssä näytöksessä.

(Oppu ed:seen n:roon).

A p e l i. Mutta mifsi on morsian niin äännetön?

E n o f f i. Tavallinen morsiamen alakuloisuuks muuttaessansa miehään.

A p e l i. Ja asiamme ei olekaan vielä oikein välkappaleellisesti päättetty. Mutta ruvetkaamme juoneen, tehäämme, mikä kuitenkin tehtävä on; sillä parempi kahun mahassa kuin hänen hampaisensa. Sinä tiedät, mikä harras ja tärkeä komento on tässä tapahtuva tällä hetkellä?

E n o f f i. Luulenpa tietää.

A p e l i. Kihlaus, laillinen kihlaus, ja senpä-tähden olen kutsunut sinun täenne. Käy toimeen, Enoffi! Mutta ensiksi pieni puhe.

*) Kunpa Suomessakin niin voimakas isänmaallinen henki asui ja vaikuttaisi keskumuorijon powessa yhtä yleisesti kuin Unkarinmaalla! Eipa siten tarvitissä keisarillisilla julistuksilla paleittaa maan virkasäätyjä suomis-tumaan. Väärän lääityksen välttämiseksi, sienee parasiitäläksi, ettei sentähden suinkaan enotsin kieles ja kirjallisuudelle meillä toivota sitä vihanalaista kohdaloa mikä Unkarissa on tullut Saksan osaksi. Sopiihan toki, yhtä näistä rakastaa toista vihaamatta.

E n o f k i. (Yksin) Että . . . että me nyt tällä hetkellä tähän kokoontuneet olemme, sittämään yhteen lahta sielu, nimittäin pitäjän-kraatarmestaria Apeli Simeoninpoikaa ja neitsykäästä Ewa Matintytärtä . . .

A p e l i. Hänen eikea liikanimensä on **H e - l a n d e r**.

E n o f k i. Ja neitsykäästä Ewa Helanderia, yhteenolmimaan heidän omneansa sekä myötä-että wastoinläytyessä. Ja tämä ei olekaan mikään wetosolmu, ei suinkaan, waan kiinteä unpi-solmu, jonka ainoastaan kuoleman viikkate poikki leikata taitaa. Hyvin muistakaa ja sisusti sydämeen läkelää aviosäädyyn welwollisundet molemmilta puolisilta. Miehen, nimittäin, tulee olla waimonsa pää; se on hänen welwollisuntensa, ja waimo olkoon miehensä heikompi astia; se on hänen welwollisuntensa. Ja läylää sitten läsi kädesä **Jumalan nimessä ja ilosintujen laulaessa, haudan sywyteen.** — Niin; mitä itse sanot, Apeli?

A p e l i. Ei minulla mitään sanottavaa ole.

E n o f k i. Anna sitten formus tänne.

A p e l i. Tässä on.

E w a. (Eriks.) Mitä teen? Otanko ma was-taan formusta? Voi minua mieletöntä!

E n o f k i. Apeli antaa tämän formuksen si-nulle, Ewa. (Antaa Ewalle formuksen) Kas niin. (Loulaa weisaalla äänellä) „Saatanan juonet” . . . Onhan tämä sinun tahtos, Apeli?

A p e l i. Weisaa, weisaa!

E n o f k i ja J o s e p p i. (Joka jääsimäinen yhä liikuttelee pataa, laulawat):

„Saatanan juonet kanas poista” . . .

E w a. Mitä tässä lauselette. Pitäisiä sunnne kiinni, niin on parasta.

A p e l i. Hsch! Morjan ei suvaitsekaan laulettawan.

E n o f k i. Hmm! Mutta laulu on kaksi lukua.

E w a. Tässäpä kyllä rupeet kekoilemaan niinkuin kisko.

E n o f k i. Kukkoko?

E w a. Ei yhtään laulua, sanon sinä.

A p e l i. Ei, ei, koska niin on tahtos.

E n o f k i. (Eriks.) Hänen on, niinkuin ma sa-nein: morakkala.

J o s e p p i. (Eriks.) Kyllä, kyllä tästä nyt toinen elämä nousee meidän huoneeseen.

A p e l i. Paulu jääköön tällä erällä. — Nyt, Ewa, käy ulhaasti perheeni jäsenesi ja pereshdy huoneessani.

E w a. Tässä ihmispesässä. (Hetki äänestömyytiä).

A p e l i. (Eriks.) Ihmispesässä. Jotakin jyrkästi sanottu. (Äänensä) Tosin on huoneeni wanha, mutta wanhan sijaan rakennetaan uusi ja entistä uholeampi.

E w a. Ennenkuin on meillä uusi, niin olemme satimessa.

A p e l i. Ei satimeen jäädä, jos ei tätä hulimmin eletä, Ewani.

E w a. Nytpä mistelen huoneita, jotka jätin. Mikä eroitus! Haa! minä sinnasta luolaan muutin ja lätsin, hullu, iloisista herroistani pois ja matelin sisään kraatarin koijum. Mikä eroitus, mikä eroitus!

E n o f k i. Tavallansa on eroitus sunni, mutta tavallansa . . .

E w a. Pidä kitasi sinä, wares.

E n o f k i. (Eriks.) Haidjaidjoi, sitä sydäntä kuin sillä ihmisenä on!

J o s e p p i. (Eriks.) Kyllä, kyllä tästä toista nyt tulee.

A p e l i. (Eriks.) Hänen rupeaa konstalemaan, ja tuntuupa kuin latuisi hänen kauppaansa, ja minä, poika polonen, rakastuin hänen wahwasti. Mutta tahdonpa hänelle ilmoittaa, että on minulla rahaakin, neljäkymmentä riksiä. Nätti summa kyllä. (Äänensä) Tosin en ole rikas, en suinkaan, eikä ole minulla paljon rahaakaan, ainoastaan neljäkymmentä riksiä.

E n o f k i. Neljäkymmentä riksiä miehen tasussa! Sillon ei tarvitse käydä häntä koipien välissä.

A p e l i. Ei mitään kerskattawaan, ei mitään. No no, onhan sinä wähän. Kuinka hyvänsä, mutta usko minua, Ewa, etpä löönyt silloin kätüs poroon kum kraatarimestari Apelin miehessä walitsit.

E w a. Sillon istuin peewelin kellokaan. Läksinhän kotoani kuin olisi tieni tulkenut suoraan tietä helvettiin. Siitäpä joutain kohta aattelin. Miksi pistivät, miksi pistivät palawan taulankappaleen Ruskon hännän alle?

E n o f k i. Sulmettuneet!

A p e l i. Eurjuksit! Jos laikiin mentäis, niin

peijakas heidät ottais. Palawan taulankappa-leen! Ja ampuivat vielä!

E no kki. Hoi djaj djaj!

A p e l i. Minä sydämistyn. Kas semoisista pedoista sinä läksit, mutta myös seistot siwon ja kunniallisien miehen katon alla.

E w a. Kraatari! — Kraapu!

A p e l i. Haikuksa sinä minun wirkamikin?

E no kki. Ei sowi soimata, ei sowi soimata kraatarin wirkaa.

E w a. Minäksä kraatari Apelin waimoksi!

A p e l i. Neito, etkä hymmärrä, että haastelet wähän pahasti, pisteliävästi, ja että tällä tavalla hämmennät kihlausketemme korkean, juhlallisen ilon? Kraatari Apeli! Jaa — ah, mitä kraatari Apeli on? Olenko minä warastanut ja siitä syystä oravia haukkumut? Olenko lykänyt leureikään härkää sapattina Kaiwoon? En suinkaan. Olenko minä kühminyt toisen miehen waimoa? Pois se! Kuinka sen taitaa sanoa ja todistaa? Minä panen tämän kysymyksen sydämilles, Ewa Helander. Katsahda minua ja vastaa.

E w a. Tuommoinen mies.

A p e l i. Tämmöinen olen waan, fröökinäni.

E w a. Mitähän sinä olet oisein?

A p e l i. Kraatari Apeli olen waan, kunnian mies, kelpau wierasmieheksi koska hyvänsä ja kunnissä waikka ruhtinoitten lapsille.

E w a. Eikä se ole sama Kupparin Apeli, joka äitiinsä perässä tallusteli kylästä kylään kan-taen önmän kypinsärkipussia?

A p e l i. Että farvet kalisi. Sama, sama.

E w a. Sama nallikka, luulen minä, joka lerran paimenena ollessaansa eräänä fateisena pää-wänä pisti lehmänsä niin koreasti isäni niittyn ja menipä itse latoon maata. Mutta saattoipa sukela omni juuri samassa isäni tyttären niitylle, ja hänpä sun selläksä pehmitti. Sinä muistat sen?

A p e l i. Muistan, muistan. Jos tällä haawalla otan ja näytän sinulle selläni, niin pitää sun sellä näkemän merkit jumalattomasta mene-tykfestä hymärtämätöntä piimäpartasta poikaa kohtaan, niinkuin minä silloin olin.

E w a. Sen ansaitstut. Istua ladossa, leh-mien hillotessa toisen niittää, se oli mukavata.

A p e l i. Aih, aih! Tapa saitkin jotakin is-keäksessä kiinni, niinkuin hyvästälkin asiasta.

E no kki. (Naurhaaten) Kantänka, sanoo ruotsalainen. (Ottaa nuuskaa).

A p e l i. Mutta mitä vielä tiedät, fröökinä Helander, jonka „posket on niin punaiset ja puhe fäy kuin rasva”, niinkuin lauletaan rakkaiden-veisussa. Wai kuinka? Mitä sanoo fröökinä? Enemmän, enemmän sitä lajia.

E w a. Jos kaikesta, mitä sinusta tiedän, ru-peisit tässä kertoilemaan, niin jääsinpä varmaan huoneesi asukkaaksi.

A p e l i. (Eriks.) Huoneeni asukkaaksi. Kuunupa wähän kuin olisi hänellä totisesti aikomus tehdä takapero. Mutta hän ehkä koettelee luontoani.

E no kki. Minä sydämmeen karwaudella olen kuunnellut kuinka tämä neitonen tässä kaikein ta-woin on keettanut leikata wirkaveljeni hyvää nimeä. Mutta heitetäänpässä pikainen katsahdus työn omaan syntikirjaan. Tiedätkö mitä mailma sinusta hotisee ja huitaa? Kuinka elät sinä herrojen kanssa? Niinkuin pakana, niinkuin ma-homettilainen. Minä kiiwastun tällä hetkellä. Jumala armahtakoon teidän elämääne! Jumala armahtakoon sekä sinua että herroja. Mitä on teillä käsillä siellä? Sanoppas. Te peijoontit, te turmelette tämänaikiset nuoret, saatatte heittää vä-lliäpitämättömiläsi aviosäädyyn arvosta ja phyy-destä. Sinä sekä, niinkö sinua opetti isäss ja äitis? Niinkö sinua opettetiin rippikoulussa? Koska olet ollut wiimeiseksi ripillä? Fräkäpillit, sanoo ruotsalainen.

E w a. Sinä häwyton mies, mitä on sinun minun kanssani tekemistä?

E no kki. Olenpa lähimmäises ja onpa wel-wollisinteni niinkuin kristitty ihminen koettaa sinua oikasta, lmittu.

E w a. Mutta minä tahtoisin sinun wääristää, wääristää tuhanteen mutkaan ja wiskata sinun pellolle. Sinä wiimeinen waiwanen, sinä häwyton kraatari, teethän minun hulluski!

E no kki. Kas kas, näkyvä kuinka tipeä on asia, ja minä pistin syvältä ja ilman armoa. Jaa, niin on tapani. Minä ryntäään aina esin ilman pelkoa, wakaasti ja suoraan niinkuin ahwen. Ja tästä sinun elämästässä, jumalattomasta elämästässä tahdon minä ottaa tuimasti kiinni jos en sinulta parannusta näe.

E w a. Kas näin elän waan, kas näin. Mitä minun teet?

E n o k k i. Käntelen provastille.

E w a. Sinä tekisit sen? Haa! saisitpa physihä fintuihisi herroiltani.

E n o k k i. Minulla on physy myös.

E w a. Joka ei tapa warpustakaan.

E n o k k i. Tappaa waikka noita-ämän, waikka perkeleestä riivatum tytön.

A p e l i. Älkää riidelö, älkää riidelö, ja sinä, Enokki, älä huoli juuri enääni soimata Ewaa. Hän on, näelö, niinkuin morsiamen; ja sananlaeku sanoo: yhtä luuta wuohenharvi; sitä poski kuin pääkin.

E w a. (Eriks.) Sinun morsiames!

E n o k k i. Detunden lausuin, ja olkoon se hänelle hyväksi. Tapani on, niinkuin sanoin, lähdä aina esiiin wakaasti, ilman pelkoa ja suo-raan niinkuin ahwen. (Ottaa nuuskaa).

A p e l i. Nytpä hymmärän mitä Ewa tar-koitti näillä wähän niinkuin fierroilla sanoilansa: koettela luontoani. Mutta antakoon hän anteeksi lyhytnokkasuuteni; sillä lyhytnokkasuutta, jumala paratkoon, hawaiiemme kaikkialla, ja se on ikävä hawaiieminen. Monestipa aattelen, jouduttu-ani uusiin tuttaruuksiin: kas tuostapa vasta löyfin miesten miehen. Mutta eläppäs hänen kanssensa ja reisaille, niin hänpä pianki punehutu kuin lunko ja näissä sinua; ja tämä on ikävä. Minä olen nähty yhtä ja toista mailman pöydännoalta; ja hantvärväkäri on noita talossa. — Kas, puersipa tytö=kanalja hien otsalleni tällä koetuskellansa. (Ottaa taskustansa nenälinansa, mutta wisksee samassa pöydältä permannolle Ewan sokerirasiian, joka särkeyy).

E w a. Herresta welta warjel!

I o s e p p i. Woi, woi, mitä mestari nyt teki!

E w a. Kuin tuo nyt särki minun sokerira-siani!

E n o k k i. (Eriks.) Apeli parka! Tuossa sei-soo hän nyt kuin phörthywä kana, ja punottaa kuin täyskun pouta-iltana.

E w a. Kuin tuo lepakkö nyt mönsträssi mi-nun ehta=posliinisen sokerirasiiani, rakaas nimi=päivälahja herroiltani. Massa pois, mies; massa se paikalla, sinä harakka, hohkoharakka, näri!

E n o k k i. (Eriks.) Haj djaj djaj. Sitä sy-däntä, sitä sydäntä!

A p e l i. Jassoo! Sinä teet minusta pilkkaa etkä todenerästä aikkaan tulla waimokseni?

E w a. Saatanan muori sinulle waimoksi tulkoon.

E n o k k i. (Eriks.) Timmenpa wäristyhet seläsfäni kuulleslesani hänen lauseitansa.

A p e l i. Enokki, kysy häneltä tässä Josepin kuullessa, josko hän tahtoo ottaa minua mieheksensä.

E n o k k i. (Yskii) Minä kysyn sinulta, Ewa Matintytär Helander, onko sullaa wakaa aikomus tulla waimoksi Apeli Simeoninpojalle?

E w a. Minä en huoli hänestä; menenpä takaisin herraini luoksi. (Hetki äännettömyyttä).

A p e l i. (Eriks.) Wai niin!

E n o k k i. (Eriks.) Mifä kuusankappale!

A p e l i. Kysys häneltä toinen kerta.

E n o k k i. Minä kysyn sinulta, Ewa Matintytär Helander, onko sinulla wakaa aikomus tulla waimoksi Apeli Simeoninpojalle?

E w a. Minä en huoli hänestä, sanoin mi-nä; en tunnatakaan. (Kauan äännettömyyttä).

A p e l i. Kysys häneltä vielä kolmas kerta!

E n o k k i. Minä kysyn sinulta, Ewa Matintytär Helander, onko sinulla wakaa aikomus tulla waimoksi Apeli Simeoninpojalle?

E w a. Minä annan hänen peijalkaan hal-tuum. (Polkee kiwaasti jalkojansa permantoon) En huoli hänestä, en huoli, en huoli; en, en! Etsi kovvaläpennu kuule, te noidutut miehet? (Äänentömyyttä. Tulisiasta kuulin kohina).

A p e l i. Soitatko sinäkin jumalan=lahjan tuhkaan siellä? Poika! (Kiristää Josepia kauluk-festa).

I o s e p p i. Mestari!

E n o k k i. (Hilliten Apelia) Malta mieles, Apeli, ja anna anteeksi tapaturma!

A p e l i. Tämä hetki on wimman hetki!

E w a. Massa pois korea rasiani.

A p e l i. Nastia! Onko mailmanloppu tullut? Antawatko kuolleensa maa ja meri, kuolema ja lipenötsewä helwetti? — Kas tämäpä vasta päävä on.

E w a. Woi minä mieletön lapsi!

A p e l i. Sinä portto, anna tämme for-muksen.

E w a. Hoo! kas tässä, poikasein. (Apeli wisksee hirweällä manhdilla formuksen perman-toon).

E n o f k i. Älä, älä, welsjemi. (Ottaa ylös formukseen).

A p e l i. Ihminen, miksi narrasit minua he-wosellani sinua kyydittämään huoneeseni?

E w a. Miksi annoit itseäns narrata?

E n o f k i. Haj djaj!

A p e l i. Jassoo!

E w a. Kyyditä minua ijankaikkisella pilkulla tästä samaa tietä takaisin, kraatari!

A p e l i. Jassoo! — Kyllä, kyllä, jos rahamaksat, jos lyöt kassi markkaa pöytään. Joseppi tulkoon kyytiin. — Kaksi markkaa tänne!

E w a. Ei yhtä penniäkään. Nasia.

A p e l i. Nasia olkoon kyydistää tänne, ja tästä menet marskiten nyhyt lädessä; tämä olkoon sanottu.

E n o f k i. Tahtoisinpa, tahtoisinpa, sanon minä, nähdä Ewan tuloa herrojen sa luokse taas. Nälkisinpä silloin oikein pitkän koiran.

E w a. Hoo! kraatari Enokki, älä yhtään mu-rehdi sitä asiaa. Ensinn wähän pilkkaa herroilta, jota minä vastaan muntamalla kyyneleellä, ja ennen iltaa on yhteinen sydämellinen ilomme korkealla katossa. Siinä se temppu!

E n o f k i. No sinä naisen luonto! Ihme kaiskein ihmeitten seassa. Siinä kultasen pääwä-paisteen ja sumuisten pilwien ijankaikkinen selamelska ilman päättä ja perää, sinä himphamppu! Onko siis ihme, ettemme koskaan opit tunteamaan tänlaista eläintä?

E w a. Hewonen eteen, Apeli! Kyyti!

A p e l i. Sinä kopeilet?

E n o f k i. Kyyti? Arwaas minäkäkaltaisen kyydin tästä olisit ansainnut? Peijakas! jos tehimme oikein, niin pääs ottaisin sylimi minä, Joseppi pitelisi sinua jaloista ja Apeli itse antaisi sinulle oikein miehen lädestä.

E w a. Apeli!

A p e l i. Jaa—ah, luuletko etten minä taida antaa löyhää? (Ewa rupee panemaan kapineitaan yhtyynsä takaisin, hyyrälen laulua) Ruoka pöydälle, Joseppi. Me rupeemme syömään, mutta hän menköön tiehensä. (Joseppi paneet ruokaa pöydälle) Hän on tierro ihmisen.

E n o f k i. Pahan-ilman lintu.

A p e l i. (Eriks.) Onneton pääwä! Onpa sydämmeen kuin leikattu kahdeksi kappaleeksi. —

Kas niin, Joseppi. Tule syömään kanssamme. Me syömme, Enokki.

E n o f k i. Me syömme me. (Apeli, Enokki ja Joseppi istuvat syömään).

A p e l i. Onpa tässä mailmassa tekemistä.

E n o f k i. Älä puhukaan.

A p e l i. Ewa, Ewa, mitä olen minä tehnyt sinulle, että sinä minulle niin paljon pahaat teit?

E n o f k i. Älä ole hänestä huoliwanasi.

A p e l i. (Eriks.) Hän hyräilee waan.

E w a. (Menee kantaen yhtyjänsä) Hyvästi!

A p e l i. Hyvästi!

E n o f k i. Läkipä heilakka. Mutta tästä aistiasta, sekä herrejen ilkeästä juonestaa että työn häwyttömästä narauksesta tulee sinun ottaa waa-kaasti kiinni, opettaa heitä pitämään miestä pilkkanaansa.

A p e l i. Minä jotain tekisin, mutta eipä ole juuri hyvä. He käyvät metfüssä phessillä ja taitawat ampua minum; sillä katsos! suurin pelturi tällä, jolla on tulisuiku, woi wilaukessa surmata rohkeimman sankarin, joka on tätä asetta paitsi.

E n o f k i. He ampuisivat? Hohoo! ei mies-murhaa niin pian tehdä.

A p e l i. Kukas menee takaamaan? Näillä herroilla on häiy sydän, sinä kohtaat heitä metfüssä, he laskevat sinun läpitse kuin koiran. Mietös teet?

E n o f k i. Mutta minun sisuni ei anna pe-räään, se ei tiedä, heidän elämäänsä, jumalatonta elämäänsä tämän työn kanssa. Prowastin täytyy saada siitä tieto.

A p e l i. Mutta minä kysyn sinulta vielä: mitä jos he ampuvat sinun?

E n o f k i. (Kiiwaasi) Ampukoot! Tässä mailmassa ei auta.

A p e l i. Niin sinä sanot.

E n o f k i. Tahdonpa hävittää sen teeren-pelin, sanon minä.

A p e l i. (Eriks.) Mutta miksi käy aatesseni piiri niin himmeäksi? Minä peltään, minä peltään jotain. — (Ääneensä) Olikos se Herrojen-Ewa? Minä rakastuin häneen wahwasti. Olikos se Herrojen-Ewa?

E n o f k i. Sama heiskale. Mutta miksi kysyt näin? Eikö ole hän sinulla kyllin jo tuoreessa muistossa?

J o s e p p i. Surkeus, surkeus! (Nousevat syömästä).

E n o f f i. Älä saakelissa anna murheelle noin kowaa woimaa.

J o s e p p i. Di itku päävää! Katsokaas kiuinka mestarini filmät mukkoilee. Hän on hukassa.

E n o f f i. Ei, Apeli, ei, ei käh tämä päänsä näin syvästi mietiskessä ja murehtia. Koetas waan; saatpa muuton kornilles.

A p e l i. Ei juuri hätää wielä. Mutta kowin musertui sydämmeen, koska muistelen sitä korkapeowista impeä, joka mulle annettiin, mutta kohta taasen otettiin pois multa herraan nimeen.

E n o f f i. Menkön hiiteen se naasiksi!

A p e l i. No no, no no!

E n o f f i. Sinä katsot tämän wahingoksi?

A p e l i. Pidinpä itseni jo melkein naineena miehenä, mutta olen toki wanha-nuoripoika, jonka elämä tuntui mulle nyt kuin muurin rössä torkuwan torakan, ilt-auringon riutu-wassa paisteessa. Di, welseni! koska tulsin hänen kanssensa ja nöörin käärpäsen-sienien tuolla hevosha'an veräjällä, niin tällä tavallapa aattelin: koska syyskuum-metsässä me pussit selässä yhdessä käykslemme sieniä poimimassa, kas sillonpa meidän vasta hysti on. Mutta nytki, nytki mennyt on kaikki toiwo, eikü lohdutusta löydä.

E n o f f i. Paljon, ystäävänä, paljon. Wanha-nuorimies wietlä häntsä jälkeen kuoelman tähden tanssissa. Siellä, siellä hänelle avioissippa annetaan, mutta naineet saavat katsella päältä.

A p e l i. Heh! Niinkuin esimerkksi Karppilan Kalle.

E n o f f i. Niin juuri.

A p e l i. Puhu, puhu jotain iloista, ettei käh kanssani hullusti.

E n o f f i. Ei yhtään surettawaa, ei yhtään. Koska muilla on ehtoo, on meillä ruusuinen aamu, koki kulkuri ja peipposet wisertää, allamme on autunden niittu ja päällämme ihanlaikkeesti sininen taiwas, ja enkelit soittaa musilisia. — Niin juuri, niin juuri. — Mutta yksi wiskelä keino. Wittamäen luutnantti, jolla on hirmuinen sappi, koska wihestävä hän nokimustalssi naapuriensa päälle ja pelskää aiwonsa wieriwän pois oikeista tiloistaan, silloin panee hän tyttärensä pelaamaan klaveeria ja itse löftöttää hän muutaman tierroksen walssia salin permannolla vrouwansa kanssa,

ja paikalla on hänen kiukunsa lievinnyt. — Koetetaanpas samaa konstia. Joseppi, laulappa: „Kosk tulit kureerit . . .” laula ja polje jalkaas.

J o s e p p i. En jaka laulaa nytki!

A p e l i. Missä et jaka? Sinä osaat weisun.

J o s e p p i. Mutta itku tukeuttaa lauluni.

A p e l i. Laula, ja me tanssimme. Laula, Joseppi, muntoin menee pääni ympäri, ympäri. Hih!

J o s e p p i. Woi, woi!

E n o f f i. Paula pian Herran tähden!

A p e l i. Katso, etten ota kynässkeppiä. Paula: „Kosk tulit kureerit.”

J o s e p p i. Minä laulaa.

E n o f f i. Ja polje jalkaas. (Josephin lausessa tanssivat Enokki ja Apeli walssia kowin sisäännäristetyillä polville ja tanssissa heittävät yhdistettyjä lästirarfiansia).

J o s e p p i. (lausaa polkien jalkaansa).

„Kosk tulit kureerit

Ja laitoit fortteerit

Ja ksyhit onk's talossa olutta wiel’;

Ja laitoit fortteerit

Ja laitoit fortteerit

Ja ksyhit onk's talossa olutta wiel’.”

(Erippu lankee.)

Uusien kirjain luettelo.

Lindedahl, V.: Katekismuksen johtoinen lukukirja kansa- ja rippikoulaille. Turussa. Hinta 40 p.

Löhe, V.: Sanoja Jumalan suusta sairaille ja kuoleville. Suomentanut S. Majander. Turussa, Frenchellin kirjapainossa, Graulandin kustannuksella. 54 s. 12:o. Hinta 40 p.

Kallis tavara köyhille vangeille. Ruotsista mukailut M. P.—n. Helsinki, Keisarillisen senaatin kirjapaino.

Kajaani, J. F.: Suomen historia. Ensimmäinen osa. Undistettu laitos. Helsingissä, G. W. Edlundin kustannuksella. Painettu Turussa G. W. Wilénin ja Kumpp. kirjapainossa. — 175 s. 8:o — Hinta 2 m. 50 p.

Monode, A.: Rahan ystävä, Saarna Lauk. 12:15. Suomentanut ja muistutuksilla lisännyt Vilh. Carlsson. Turussa, G. W. Wilénin ja Kumpp. kirjapainossa. J. V. Lillja ja Kumpp. kustannuksella. 54 s. 8:o. Hinta 60 p.

Macaulay, T. B.: Tal översatta af F. Berndtson. Förra delen. Helsingörs, C. J. Wikbergs förlag, J. Simelii arfv. boktryckeri — 321 s. 8:o — Pr. 3 m. 50 p.

Vögelin, S.: Gud är icke de dödas Gud utan de lef-